

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ВРЕМЯ

Алгышгау

Къабарты-Малкъарны «ЛеНа КуКа» КВН командасы «Кавказ» лиганы ахыр оюнунда хорлагъанды. Кубок къоллу болгъанлары республиканы Башчысы Арсен Канокон алгышлагъанды.

«КВН-нге сюйюп къарагъанла кѣпюле, МЕН ДА АЛАНЫ САНЫНДАМА»

-Командабызны жетишимди болгъанына бек къуанганма. Жашларыбызны хорлам бла алгышлайма. Оюн, кюлюк, чам жаш адамлары жууукълашдыруну, тюрлю-тюрлю миллетлени араларында байламлыкъланы кючлендириуню бек аламат амалларыдыла деп, алай къарайма.

Бизни КВН-чилерибиз тенггерине Север Кавказ бириккен шух ююр болгъанын, чыгъармачылыкъ бла, ол санда ма быллай амал бла да атын айтдырыгъа кимни да къолундан келлигин кѣргюзтедиле. Жаш адамлары жарыкълкыны жайгъан ма быллай ишлери жаш тѣлю политиканы огъурлу къоншулукъ, бир бирге тѣзюмлю болуу, хунерликни айнытуу дегенча магъаналы принциплерин жашауда бардырыгъа себеплик этгени да къуандырады.

Ол а жаш тѣлюге не заманда да керекди, бююнлюкте уа бююннда. Даулаш, бир бири бла эришиу, ѳчешиу да ма былай ойнай, кюле, къысхасы, жюрек ачыкълыкъ халда бардырылыргъа керекдиле. КВН-нге къараргъа сюйгенле ма аны ючюн кѣпюле, мен да аланы санындама, деп чертгенди республиканы Башчысы.

Нальчикден КВН-чиле башхаладан айырмалы болурга итинедиле. Артыкъ уллу кюч салып кюрешмеселе да, жетедиле ол муратларына. «ЛеНа КуКа» деген атлары бла окуна энчидиле. Биреулен алай жашырын ат бла социальный сетъледе нальчикчилени чамларын, лакъырдаларын сѣгюп тургъанды. Анга кюлмей не этгин?

Болсада республиканы КВН командасындан жашла андан башха атланы да излегенди-

ле, кеслери къурагъанлары къагъытчыкълагъа жазгъандыла да, аланы бѣрке салып, ѳч ойнагъандыла. Капитанлары, кеси да билмей, «ЛеНа КуКа» деп жазылгъан къагъытны чыгъаргъан эди.

Команда тѣгеригине тири эм фахмулу жаш адамлары жыйгъанды. Былтыр КВН-ни «Кавказ» регионла аралы лигасыны фестивалында ала, башха республикалары сынаулу командаларын озуп, алгъа чыккъандыла. «Кавказ» лиганы бек иги актѣру деген номинацияда уа Рустам Саидрахмедов хорлагъанды.

Энди нальчикчиле КВН командаланы декабрде Социде бардырыллыкъ фестивалына къатышыргъа хазырланадыла.

КЪМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы атларын атауну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны **УКАЗЫ**

Тепсеу искусствону айнытуугъа эмда Россейни халкъларыны араларында шухъ культура байламлыкъланы кючлендириуге уллу къыйын салгъанлары ючюн сыйлы атла атаргъа:

«Къабарты-Малкъар

Республиканы халкъ артисти»

КУБАЛОВ Эльбрус Таймуразовичге - Халкълары шухълукъларыны ордени бла саугъалангъан «Алан» къырал академия тепсеу ансамбльни художестволу башчысына

«Къабарты-Малкъар

Республиканы сыйлы артисти»

ГУБАЕВА Альбина Шамильевнагъа - Халкълары шухълукъларыны ордени бла саугъалангъан «Алан» къырал академия тепсеу ансамбльни солисткасына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы А.КАНОКОВ
Нальчик шахар, 2013 жылда 12-чи ноябрде, №177-УГ

Жандауурлукъ

Халаллыкъны белгиси

27-чи ноябрде Къырал концерт залда «Жюреки макъамы» деген ат бла жандауурлукъ концерт бардырылганды. Аны «Выше радуги» деген фонд бла бирге Танзанияда Халкъла аралы бююнню тепсеулини фестивалында хорлагъан «ALLSTARS» ансамбль къурагъандыла. Андан тюшген ахчаны онкология эм гематология ауруулары болгъан сабийлеге жиберликдиле. Зал а толугъа эди. Юч сагъатны ичинде 152 минг бла 280 сом жыйылганды.

Анда КЪМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасыны къуллугъун толтургъан, Залим Кашироков, культура министр Руслан Фиров да болгъандыла. Концертни аллында Залим Карачаевич Къабарты-Малкъарны таматасыны атындан къагъытны окугъанды. Анда Арсен Баширович ауруулу сабийликке жууукъ заманда сауулукълу болурларыны сюйген айтханды.

Дагъыда концертде бир къууанчлы ишни да билдиргендиле. Жырчыла Азамат Бишов, Азамат Цавкилов, Магомед Дзыбов эм Амирхан Хавпачев «КЪМР-ни сыйлы артисти» деген атха тийишли болгъандыла.

УЯНАЛАНЫ Зарина,
Нальчикни администрациясыны пресс-службасы.

Айырычуланы сейирлерин бек башха салгъанды

3-4 бетле

Оюмду оноучу

9 бет

Баший тас болгъан сызгъы

10 бет

Бабугентни футболчулары - чемпионла!

11 бет

Жазылыу-2014

БАГЪАЛЫ ОКЪУУЧУЛА!

«Заман» - миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкъны культурасыны, тарыхыны, бююнню жашауну, айтхылыкъ адамларыны, жетишмлерини эмда жарсыуларыны юсюнден басмалангъан материалланы сиз бир башха изданида табаллыкъ туюлсюз.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этигиз кесигизни газетигизге! Жангы жылда да ол сизни керти шухъгъуз, огъурлу сѣз негеригиз болур деп ышанабыз.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

ПАРЛАМЕНТ

Къабарты-Малкъарны Парламентини депутатлары пленар жыйылыуда РФ-ни саулукъ сакълау министри Скворцовага, Къырал Думаны башчысы Нарышкинге этилинген тилеклени къабыл кѳргендиле, келир жылны бюджетини проектини созендиле эмда транспорт налогну ѳлчемин кѳтѳргендиле. Битеу да бирге уа 30 законну проекти созюлюп, къабыл кѳрюлгенди. Жыйылыну спикер Чеченланы Ануар бардыргъанды.

«Байла налогну кѳбюрек тѳлерге борчлудула»

Биринчиден, Парламентни къауумна эмда комитетлеге торлендиле кийирилгендиле. Султан Эштреков Золыск району администрациясыны башчысына салынгану бла байламлы аны депутат полномочиялары болжалдан алгъа тохтайылгъандыла. Парламентарийлени къауумна жангыдан къошулган Махит Талип Уруну, социальный политика эм саулукъ сакълау эмда Билим беруу эм илму комитетлеге кийирилгенди. Жамбулат Эркован а, Промышленность, жол мюлк, транспорт эм связь жаны бла комитетден чыгарылып, Экология эм табиғат байлыкланы хайырлануу жаны бла комитетни башчысы орунбасарына салынганды.

Биз бла депутатла законланы проектлерини созюуге кирришгендиле. Экинчи эм ахыргы окулудула «КъМР-де энергияны аялуу жорютюу эм КъМР-ни энергия жаны бла хайырлылыгы эмдѳрююню юсюнден» закон къабыл кѳрюлгенди. «КъМР-де коррупцияны профилактикасыны юсюнден» закон а федеральный измелге келишдирилгенди.

Республиканы Адвокат палатасыны квалификация комиссиясына Парламентни келечисини сайлау жаны бла закон да ахыргы окулудула къабыл этилгенди. Законлукъ, право низам эм жамауат къоркыусулукъ жаны бла комитетни председатели Хамит Башоров айтханыча, Парламентни келечиси квалификация комиссияны къауумна бир бири ызындан эки керден кѳп сайлауны эркин этилмей эди. Алай ол комиссияда ишлеген кезиуде жыйган сынауу эсе алып, комитет бу жорукъны кертериге деп предложение этгенди.

Кѳпкъатлы юйледе жашаганла барысы да хайырланган мюлке капиталный ремонт этиу жаны бла закон да федеральный измелге келишдирилгенди. Мекямланы тапландырыугъа къырал эм жер-жерли болушлукъ берилгенде, федеральный эм муниципальный полномочияны айырыну юсюнден барды сѳз законпроектде. Парламентарийле транспорт налогну ѳлчемин кѳтѳрююню да тюзге санагъандыла. КъМР-ни экономиканы айнытуу министри Мусулканы Алий 150-200 атны кючю болгъан машиналаны иелери 30 сомну орунуна 35 сом, 200 -250 атны кючю болгъан машиналаны иелери 60 сомну орунуна 65 сом, андан да кючюлени иелери уа 90 сомну орунуна 150 сом тѳлерча этерге керекди деп, сѳзюну алай сал-

гъанды. «Алай бла биз бюджетте къошакъ халда 38 миллион сом жыйрыкъбыз. Багъалы машиналагъа налог алай уллу некди деп сорурга да боллукъсуз. Байла налогну башхаладан кѳп тѳлерге борчлудула», - дегенди ол.

Алай профильли комитет а, 150 сом асыры багъа болгъаны белгилеп, аны 130 сомга тюзюню излегенди. Депутатла аны тюзге санагъандыла.

Парламентарийле ызы бла КъМР-ни 2014 жылга бюджетини проектини биринчи окулудула къабыл кѳргендиле. Чеченланы Ануар документ фракциянда, Парламентни комитетлеринде эмда жамауат тынгылаулада (аны юсюнден отчѳт «Заман» газетни 228-чи номеринде басмаланылды), сюзюлгенин эсгертгенди. «Алада этилген предложенияны проектте къошулгъандыла», - дегенди ол.

КъМР-ни финансла министри Мурат Керѳов айтханыча кѳре, бюджет программа халда жарашдырылгъанды. Анга кийирилген 24 республикалы целевой программаны тизмесин Правительство къабыл кѳргенди. Аслам магъана уа РФ-ни Президенти Ылтыр май айда къабыл этген Указланы жашауда бардырыугъа, ол санда айлыкъны ѳсдѳрюуге берилликти.

Келир жылны бюджетини фаядалары 21,4 миллиард сом, къорачлары уа 24,1 миллиард сом боллукъдула. Ол 2,7 миллиард сом дефицит бла къуралгъанды. Бюджет социальный магъаналы, аны къорачларыны 65 проценти билим берууге, социальный жумушланы тамамлаугъа, саулукъ сакълауу айнытуугъа, тюрлю-тюрлю пособиаланы тѳлеуге къоратыллыкъды.

Бюджет, налог эм финансла жаны бла комитетни председатели Каншоуби Ахохов депутатла законпроектге этген эсгертиулен юслеринден айтханды. Ол документ Парламентни къарауна болжалдан кѳч къалып берилгенин чертгенди. «Транспорт системаны айнытуу эмда энергияны аялуу хайырлануу юсюнден законпроектлени аны ючюн биз кечигип тинтгенбиз. Ала да бюджет программаланы санындадыла. Сѳз ючюн, жалаңда транспортну айнытуугъа 2,4 миллиард сом керекди. Сизден тилеригибиз, мындан ары бюджетни болжалланы бузмай беригиз депутатлагъа», - дегенди ол министрге.

Республикада инвестиция программаланы жашауда бардыргъан предприятиягъа налог льготы берилген эди. Ахохов айтханы-

ча, аланы бир къаууму кеслерине алган борчланы толтурмайдыла, аны себегли льготаларын сыйырыуга тийишлиди. Бюгонюкде аллай юч предприятие барды, ала налогланы саулай тѳлеселе, бюджетте къошакъ аха тошерикки. Комитетледе сюзгенден сора уа депутатла бюджетте 567 миллион сом къошакъ аха тапхандыла.

Жыйылыуда эки Обращение къабыл кѳрюлгенди. Уруну, социальный айнытуу эм саулукъ сакълау комитетни башламчылыгы бла РФ-ни саулукъ сакълау министри Скворцовага аз тубеген кыйын арууладан бакъган дарманлагъа аха бѳлюну регионладан федеральный арагъа беруую юсюнден тилек этилгенди. Комитетни башчысы Жанатайлы Салим айтханыча, ол дарманланы багъалыклары бла байламды.

Къырал Думаны башчысы Нарышкинге уа КъМР-ни Парламентини депутатлары РФ-ни бир-бир законларына хазырлагъан торленуулен жуукъ заманда тинтириклерин тилеп жазгъандыла. Хамит Башоров айтханыча, проект бытыр апрель айда окууна берилген эди.

Депутатла субъектледе коллегалары законодательный башламчылыкларыны уллу къауумун къабыл кѳргендиле. Валерий Гриневиц РФ-ни Жашуу журт кодексини 156-чи эм 158-чи статьяларына кийириге белгиленген торленуулен юслеринден энци айтханды. Анда кѳп къатлы юйледе жашаганла лифт бла хайырланганлары эмда кир-кипчикни тѳккенлери ючюн фатарны кенглигине кѳре угъай, анда жашаган адамланы санына кѳре тѳлерикледе деген жорукъны кийириге белгилене эди. Алай бизни парламентарийле аны тюзге санамагъандыла.

Жыйылыну ахырында «Конституцияны сагыаты» бардырылгъанды. Ол РФ-ни Баш законна 20 жыл толганын белгилеую чекленген къуралгъанды. КъМР-ни Конституция судюно таматасы Геляхланы Абдуллах эмда Парламентни Законла чыгаруу эмда къырал къурулуш жаны бла комитетини таматасы Арсен Маремуков къыралны баш законну энчиликлерини юслеринден докладла этгенди.

Геляхланы Абдуллах Конституция битеу дуня праволу аклагъа тийишлиликде жарашдырылгъаны, ол не жаны бла да тынгылы болгъанын, документте адамны праволарын сакълаугъа энци магъана берилгенин чертгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

НАМЫСЛАУ

Владимир Путинген - 90-жыллыкъ прохладначы тиширыугъа ыспас къагъыт

Прохладный шахарда жашаган Анна Диденко кесини 90-жыллыкъ юбилейин белгилегенди. Анга Россейни Президенти Владимир Путинден келген алгъышлауу бу жерли администрацияны башчысыны социальный ишле жаны бла орунбасары Лариса Клешина бла ветеранланы шахар советини члени Нина Золотарева окъугъандыла. Къыралны Башчысыдан ыспас сѳзле бла келген письмо кѳп затны сынаган Анна Ивановнаны энчи архивинде сакъланырыкъды.

Ол кеск Воронеж областыны Колочаевск районунда туугъанды. Урунуу жолун колхозда башлагъанды, Улуу Ата журт урушун жылларында Бакуда аскерчастьда къулукъ этгенди. Юбилей майдалы да барды. Демобилизациядан сора Прохладный шахарга кѳчюп, анда кѳп жылланы Гортгорда складны заведующиси болуп ишлегенди. Эки къыз ѳсдѳргенди.

Эсигизге салайыкъ, Улуу Ата

журт урушун ветеранларыны эмда тылда ишлегенлени араларында 90 жылдан башлап юбилейлерин белгилегенге къыралны башчысындан алгъышлауу къагъытла 2012 жылдан бери жиберилдиле. Къабарты-Малкъарда аланы юлешюнуу эм окуууны сыйлы борчун Арсен Канокону айтханы бла муниципалитетле кеслери боюнларына алгъандыла.

Администрацияланы онуючулары юбиларлагъа кеслери бардыла, аланы юслеринден жер-жерли басма органдыла билдирдиле. Сѳз ючюн, «Вести Прохладного» газетде, аны сайтында да «Юбилей – ол жалаңда бир адамны байрамы туйолду» деген рубрика бла къыралны тарыхын къурагъанланы юслеринден статьяла басмаланадыла.

Елена ПЕННЕР.
Прохладный шахарны администрациясыны пресслужбасы.

Документле

«Транспорт налогну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы статьясына тюзетиуле кийириую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бегим этеди:

1. «Транспорт налогну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы статьясына тюзетиуле кийириую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну къабыл кѳрюрге.
2. Бу Законну Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысына къол салдырыу эмда халкъга туура этер ючюн жиберирге.
3. Бу Бегим къабыл этилген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели ЧЕЧЕНЛАНЫ А. Нальчик шахар, 2013 жылда 28-чи ноябрьде, №1733-П-П

«Транспорт налогну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 6-чы статьясына тюзетиуле кийириую юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы ЗАКОНУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти 2013 жылда 28-чи ноябрьде къабыл кѳргенди

1-чи статья. «Транспорт налогну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну (Право информацияны Интернет порталы (www.rgvo.gov.ru) 6-чы статьясыны 1-чи кесгинде налог ставкаланы таблицасыны «Налог ставка (сомла бла)» деген графасында: 1) бешинчи позицияда 30-ну орунуна 35 деп жазарга; 2) алтынчы позицияда 60-ны орунуна 65 деп жазарга; 3) жетинчи позицияда 90-ны орунуна 130 деп жазарга.
2-чи статья. Бу Закон 2014 жылда 1-чи январьдан кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы А. КАНОКОВ
Нальчик шахар, 2013 жылда 29-чу ноябрьде, №82-РЗ

Производство

Консерва продукцияны ѳлчмени ѳсерикку

Нальчикде жангы консерва завод боллукъду. Аны къурулушун чекленген жууаппылыгы болгъан «Зелѳная компания» общество кѳп болмай бардырып башлагъанды. Производство бийик технологияны оборудоване хайырланлыкъды. Алайды да, предприятие бир жылга 120 миллион условный банка жашил къудору, татлы нартох эмда бурчакъ чыгарлыкъды.

Проектни саулай багъасы 1,2 миллиард сом болады. Объект хайырлануугъа келир

жыл берилликти, алай толу кюч бла 2017 жылда ишлеп башларыкъды. Ол кезиуде анда 200 адам иш бла жалчы-тылынырыкъды.

«Жангы производствону хайыры бла рынокда кесибизде чыгарылган бийик качествому консерва продукция кѳбюрек боллукъду, бюджетлеге тѳленген налогланы ѳлчмени да кѳбейрикти, - деп билдиргенди КъМР-ни ЭР мюлк министрствосуны пресслужбасындан.

Бизни корр.

Жол мюлк

Кѳпюр да тапландырылгъанды

Кѳндѳлен – Солнечный жолну 2,9 километр кесгинде жангыртту ишле бошалгъандыла. Аланы бардырган подряд организация - чекленген жууаппылыгы болгъан «Кавказ-Строй» общество - ол санда Тапшин сууда кѳпюрге да ремонт этгенди. Дагъыда жол жанларында

къауум инженер объектлени да тап мардагъа келтиргенди.

КъМР-ни Транспорт, связь эмда жол мюлк министрствосундан билдиргенлерине кѳре, бу ишле саулай да 13,7 миллион сом къоратылгъанды. Ырысхы республиканы энци жол мюлк фондундан бѳлюннгенди. Жан-

гыртуу ишле бошалгъандан сора министрствону, Элбрус району эмда Кѳндѳленни администрацияларыны, подряд организацияны келечилеринден къуралган комиссия объектни хайырлануугъа бергенди.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Жамауат тынгылаула

Бу күнледе Халкь фронтну КъМР-де бѐлюмюню башламчылыгы бля жамауат тынгылаула болгандыла. Жууаплы министрле «фронтчулагы» РФ-ни Президентини былтыр 7-чи майда къабыл кѐрюлген Указлары, ол санда устазланы, культурада ишленгенлени эм врачланы айлыкларын кѐтюрюню юсюнден да, Къабарты-Малкъарда къалай толтурулгъанларыны юсюнден билдиргендиле.

Тау элдеге школла ЖАБЫЛЛЫКЪ ТЮЙЮЛДЮЛЕ

Нодар Шарданов, тобеишюню магънасын ангылата, 5-7-чи декабрьде Москвада «Халкь фронтну» уллу конференциясы боллугъун билдиргенди. «Анга хазырлангъуну чеклеринде субъектледе быллай тобеишюле бардырыладыла, алада Президентни Указлары къалай тамамлангъанларына къаралады. Бу жыйылында ачыкълангъан кемчиликле уа Москвада конференцияда белгили этилгендиле», - дегенди.

Уруну эм социальный айныгы министр Тюбейланы Альберт Указла регионланы социальный политикаларын мында ары айныгыну жолун кѐргозтгенни чертгенди. Къабарты-Малкъарда алааны толтурур мурад бля тийишли бетимле, программала жарашдырылгъандыла. Республикада уа иш хакыны кѐбейтиуну онлары алгъадан да излеип башлангандыла, айлыкны тѐлеуну жангы жоруклары биринчилиени санында кийирилгендиле, анда уа ишленгенли кѐлендириу жаны бля тѐлеуну да бардыла. «Адамла жалналары ишлерини качествосуна кѐре боллугъун ангылгъандыла», - деп чертгенди ол.

Докладчы билдиргенине кѐре, айлыклары кѐбейтиу бля бирге ишчилени санын, адамлагъа этилген жумушлары да къысхартыргъа керекди. «Документде белгиленген ълчемге жетишююн ючюн а, аяулукъну амалларын хайырлангырга тийишлиди. Ол баш излемден бириди», - деп къошханды Тюбейланы Альберт.

Май Указладан киси саулык сакълау бля байламдыдыла. Министр Ирма Шетова айтханга кѐре, врачланы хакларынын орта эсеп бля 24,3 минг, медсестраланыкын - 14 минг, санитарланыкын а 9,6 минг сомгъа жѐтдириу тийишлиди.

Жылны аллындан бери саулык сакълау сферагъа ахча бѐлюнуу халы торленген-

ди. Энди врачланы хаклары ала тамамлагъан жумушларыны качествосуна, бир кюнне ненча саусузгъа бакъгъанларына кѐре боллукъду. Аны бля байламлы атысаны болсун деп ишленгенли айлыклары жылыны алпында иги да азайгъан эди. «Биз заманыбызны асламын ангылата ишни бардырыу гъа къоратханбыз. Докторла айлыклары тамамлагъан жумушларына кѐре боллугъуна ма энди юйрене башлагъандыла», - дегенди Шетова.

Саулык сакълау учрежденияланы статуслары да башха болганды. Биогонлюкде 128 учрежденидан жаладан алтымышы къалгъанды. Былайда амбулаторияланы неда больницаданы жабыуну юсюнден бармайды сѐз, ала уллулагъа къошулуп, юридический статусларын торлендиргендиле.

Энтта саусузла сау кюнню тургъан 200 ундурукъ да кетерилгенди, аланы орунларына кюнюзю жерле къурагъандыла. Бу жумушлары хайырындан 80 миллион сом аяргъа онг чыкыгъанды, ахча айлыкны тѐлеуге къоратыллыкъды. «Энтта 155 жерни кетериге онг барды, алай бля къошакъ халда 50 миллион сом тошерикди», - деп къошханды Шетова.

Аны бля бирге уа больницалада ишленгенли санын азайтыуну къайгысы да этиледи. Министр билдиргенича, бир-бир больницаданы баш врачланы 7,9 орунбарсарлары бар эди, ол санда кадрла, граждандан оборона жаны бля да. Аланы кетерип, айлыклары медперсоналны арасында юлешинириди. «Биз ахчаны аяуну башха мадарларын да излерикибиз», - дегенди сѐзюню ахырында Шетова.

Къыралны башчысыны оюнуна кѐре, регионалада устазланы хакларынын да экономикада болгъан ълчемге жѐтдириге тийишлиди. Бу буйрукъ КъМР-

де къалай толтурулгъаныны юсюнден билим беруу эм илму министр Сафарби Шхагапосов билдиргенди. Ол келтирген шартлагъа кѐре, сентябрь айда устазланы айлыкларынын 17,4 минг сомгъа жѐтдириге керек эди. Жангы окъуу жылда республикада болгъан 287 школда 1,5 минг устазны хаклары орта эсеп бля 19,1 минг болгъанды. «Алай бля биз план кѐрѐмдолоени артыгы бля толтурулгъанды. Чегем, Зольск, Терк-эм Май районлада ала бютѐн кѐрѐмдолое игидиле, алай Черек район а артха къалады, ол а школчуланы азлыгы бля байламлыды», - дегенди министр.

Школгъа дери билим берген окъуу юйледе иги хакъ орта эсеп бля 16,3 минг сомгъа, башлангъан эм орта профессионал билим берген учрежденилада уа экономикада болгъан ълчемни 75 процентине жѐтдирилиге керекдиле. Шхагапосов айтханына кѐре, сабий садлада айлыкъ 15,7 минг сом болгъанды. Къошакъ билим берген учрежденилада ишленгенли хаклары алыкъа тийишли ълчемге жѐтдирилгенди: 13 минг болургъа керек эди, алай бюгюн а устазла 12,2 минг аладыла.

Культурада ишленгенли хакларынын кѐбейтиу жаны бля да тийишли мадарла этиледиле. Министрни орунбасары Къарчаланы Аминат айтханына кѐре, бу сферада урунганлары хаклары не заманда да гитче болгъанды, аны кѐбейтиу магъналы къырал жумушладан бириди. Биогонлюкде бу бѐлюмню модернизацияны бардырырга тийишлиди, анга 2,7 миллиард сом керекди, ол санда муниципальный учрежденияланы тапландырыу гъа 1,7 миллиард.

Ахыры 4-чо бетдеди.

КъМР-ни ЗАКОНЛА ЧЫГЪАРЫУЧУ БАШ ОРГАНЫНЫ 75-ЖЫЛЛЫГЪЫНА ЭМ РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ 20-ЖЫЛЛЫГЪЫНА

Айырычуланы сейрлерин бек башха салгъанды

1985 жылда 24-чу февральда КъМАССР-ни Баш Советине сайлангъан 160 депутатдан бири Чабдарланы Борис болгъанды. Ол а социализмни ахыр жыллары бошала, демократия къымылдаулары сериуюн аязы халкыны сагъайта башлагъан заман эди. Къырал къурулушуну мурдор ташы тебемге тебиреде, экен, деген уаухтыда халкыны келечисине уллу тѐзомлюк, тюз жолну сайлау, оюмлау, сѐз айта билиу керек эди. Борис Кыасымович, ол жоруклагъа кертичи бола, республиканы тынчылыкъы, бир ниетли, келишиулу жашарына, экономикасын айнытыуда тозураулукъ болмазына уллу кыйыын салгъанды, деп айтталлыкъбыз.

Демократияны сѐзген жамауат сѐзюню ачыкъ айта, билген билгенича, билмеген да сойгенича сѐлеше башлагъанда, халкыны тозлюкю, эркинликни жолу бля ызындан тизе билген депутатла керек эдиле. Чабдар улуча жашла, миллетге ъкюлюк этип, къачан да республиканы мамырлыкыда, тенгиледе ъмюр сюрюрюне таза ниетли къуллукъ этгендиле, уллугъа, гитчеге да керти сѐз айтхандыла, айырычуларынын ызырындан тизгендиле.

Мен Чабдар улуну айырычулары бля тобеишюлеринде ненча кѐре болгъан эсем да, аны сѐзюне кѐл салып тынгыламагъан жыйылынуу кѐрмегенме. Ол а аны адамлыгынын уллулугъуну, били-

мини теренлигини, айтхан сѐзю бля этген иши бир белгери бля келишгенлерини кюзюсю эди.

Нальчикде 155-чи номерли Пачев айырыу округда Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини онбиринчи чакырылыууну депутатына кандидат Чабдарланы Борис шахарчыла бля тобеишгенде, ала, аны сау юч сагъатны ичинде сахнадан жибермей, политика жашауну, экономиканы, миллетле аралы халланы юсеринден соруула берип тургъанлары, бюгюнча, кѐз аллымдады. Ол да, ашыкыгъаны-бушукыгъаны болмай, уллу тѐзомлюкю бля

жууап бергенлей турду. Ол кюн бир уллайгъан тиширѐу, анга тырман да этип, былай сорду: «Къуллукъчуланы юй бийчелери, тюкенлеге, складлагъа сормай-ормай кирип, эркин сатылмгъан тыш къыраллы ырысыны, кийимлени, мебельни, олугъай, аш-азыкъ продукталыны алып кетедиле. Сен анга къалай къарайса, депутатха сайлансанг, алай законсузлукълагъа къажайу юреширимисе огъесе монг жашау гъа кесинг да татыкъсыныпмы къаллыкъса?»

Залда олтургъанла, аллай кѐзбаусуз соруу гъа ырызлыкларынын билдирип, гѐжгъыл-мыжгъыл болдула. Чабдар ул, сѐзюн бир кесек шох этди да, ышарып, былай айтды: «Халкь депутатны бек баш борчу жамауат жашауда тюзлюк болуру ючюн къайгырыууду, законсузлукъ этгенлени жолларын кесидю да, мен бюгюн сизге сѐз береме, бизни айырыу округну тийресиинде не уллу къуллукъчуну да бир адамы сизни кийиреригизге чюйре келген иш этмези ючюн мандатыймы ючюн, эркинликни хайырлангырга. Ийаныгъыз сиз манга. Ким биледи, депутатха айырылып къалсам, сизни бля тобеишюлеримде отчѐт эте туруп, бу айтхан сѐзюме табылсам, депутат алгъан документими къююп кетерге ант этеме...»

Ахыры 4-чо бетдеди.

ЭСЕПЛЕ ЧЫГЪАРЫУ СКФО-да биринчиле

Налог органланы кюнѐн бу служба иш юсюнде белгилегенди. Россейни Федеральный налог службасы (ФНС) уллу жыйылыу бардыргъанды, анда быйылны он айында ишни итогларын чыгъаргъанды, келир заманга борчла салгъанды.

Коллегияны ишине Къабарты-Малкъарны налогчуларыны башчысы Р. Бифов да къатышханды. Андан къайтхандан сора ол коллегияларын байрам бля алгъышлагъанды эмда регионну финансла жаны бля болуму тутучулай къалгъанында аланы да кыйынлары болгъанларын белгилегенди. Айырмалы налогчулагъа РФ-ни Финансла министрствосуну, Россейни Федеральный налог службасыны, КъМР-ни Правительствоосуну эмда ФНС-ни КъМР-де Управлениасыны саугъаларын бергенди.

Быйыл налог служба гъа саулай, бизни управлени гъа да кыйын болумлада ишлерге тюшгенин эсерттирчады, - дегенди ол. - Финансла къытылыкны кезиууде толтурургъа керек болгъанды бюджетни. Дагъыда службаны ишин жангыча къурау гъа бѐлюнорге тюшгенди. Болсада он айны ичинде КъМР-ни жеринде налогланы бля башха тѐлеулени жыйыу къураулыуу баргъанды, РФ-ни бирикдилген бюджетине 7989,9 миллион сом ътюрюлгенди. Алай бля белгиленген кѐрѐмдолое 93,7 процентге толтурулгъандыла. Былтырны бу кезиуу бля тенгештиргенде, бюджетге ътюрюлген ахчаны ълчемни 1010,3 миллион сомгъа неда 14,5 процентге кѐбейгенди. Россейде уа ол кѐрѐмдю 2,4 процентди.

Коллегиядан сора анга кѐре Россейни Федеральный службасы буйрукъ чыгъаргъанды. Анда Къабарты-Малкъарны Управлениасыны Россей Федерацияда 55-чи жерден 26-чыгъа эмда Север-Кавказ федеральный округда уа 3-чу жерден 1-чиге кѐтюрюлгени белгиленгенди.

Байрам Аруу сѐзле, саугъала эм спектакль

РФ-ни Президентини 1998 жылда 30-чу январьда чыгъарылгъан Указына кѐре Россейде Ананы кюнѐн ноябрьни ахыр ыйык кюнѐнде белгилениди. Анга атап, Нальчикни администрациясы тиширѐуларыны шахар совети бля бирге уллу байрам къурагъандыла.

Аны башлай, советни председатели Лидия Дигешева Нальчик шахарны мэри Залимгери Хагасовну алгъышлау пьесмосун окъугъанды. Администрацияны башчысыны орунбасары Игорь Кладько уа битеу аналагъа ыспас этгенди, саулыкъ, узакъ ъмюр тежегенди.

Байрамны къурагъанла анга чакъырылгъан аналаны саугъала бля къуандыргъандыла. Андан сора аланы, Горный микрорайонда ачылгъан «Эстрада театр гъа» этип, «Бачамала» деген спектакльни кѐргозтѐп да кѐллери кѐтюргендиле.

«Тиширѐуларыны Нальчик шахар совети быллай сейрлик тобеишюлени, байрамланы терк-терк бардырады. Сау болсун Лидия Дигешева, аны болушлукъчулары да бизге дайым да байрамла къурап тургъанлары ючюн», - дегенди спектакльде сора Жаболаны Мадина.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Айырыучуланы сейирлерин бек башха салганды

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

1990 жыл. Чабдар улуну урунуу жолу бютюн-да эсде кылырча эди. Ол Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Президиумуну Председателини къуллугуна салынганды. Мен аны бла бир юйде къоншу фатарда сау 12 жылны жашаганма. Бу уллу мекамда турган барыбыз да адам анга уллу хурмет этгенбиз, аны бла суй-юп ушакъ нёгер болгъандыз.

1973 жылда журт хайырланылырға берилгенде, анда жашаганла аны арбазыны тизгинин жиярға, терекле орнатырға терк-терк жыйылыучу эдик. Иши кийимле кийип, къолуна кюрөк алып бек алгъа Чабдар улу чыгыучу эди изеуге. Чамы, лакъырдысы бла да кюлдоре, сау къоню ишлеп, адамла бла сёлешип, аланы тилеклерине, жарсыуларына тынгылап, кимине сёзю, башхасына къуллугуну юсю бла болушханды.

Совет власть чачылып, салхкны ауаралыкъ къысхан заманда да Борис

Къасымович бир жанында къалмаганды. Билими, иш сынауу бла да милетине къуллукъ этгенди. Кертиди, бир-бирле аны ол кыйын ишини мағанасын чыгармайдыла, анга ыспас этерни орунуна болмачы фатыуала айтадыла.

Мен да журналист къадырымда сессиялада, конференциялада, пленумлада таймай олтурганма. Ол башчылыкъ этген Миллет советни жыйылыуларындан кёп отчётла да жазганма. Алайды да, Чабдар улуну юсюнден жалган сёз айтханла бла келишаллыкъ тийюлме. Терсболула андан жууаплыкыны асыры оздуруп сурагъандыла.

Къозгалыула, тюртюшюле арта кыалып, республика бир акылгъа келип, жашау этип башлагъанда, Чабдар улуну дагында бек жууаплыкъ къуллукъ ышанылганды. Ол Къабарты-Малкъар Республиканы Айырыу комиссиясына бир талай жылны башчылыкъ этгенди. Демократия торленулуени ал жылларында айырыулары

заманлы излемине кёре бардыруу уллу жууаплыкыны излегенди.

Ышаныулу депутат кесине буюрулган ол борчун да бет жарыккылы толтурганды. Аны ючюн Россей Федерацияны биринчи Президенти Б.Ельцинден ырызлыкъ къагъыт алганды. Россей Федерацияны андан сора болган Башчылысы Владимир Путин а айырыу системада махтаулу ишлегени ючюн кеси къолу бла Чабдарланы Борисге алтын сагъат бергенди. Андан сора да, ол саулай урунуу жолунда махтаулу къуллукъ этгени ючюн кёп къырал сауғалагъа тийишли болганды. Алайды да, Чабдарланы Къасымович Борис кесине жашау жолунда адамлыкъ, иши бла да бийик даражагъа жетгенди.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

СУРАТДА: (онг жанындан экинчи) - КПСС-ни 26-чы съездини делегаты. Москва, Кремль. 1981 ж.

Тау элдеге школла жабыллыкъ тыйюлдюле

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

РФ-ни Президенти Указларына тийишлиликде культурада ишлегенли айлыклары регионда экономикада болган ёлчемни 60 проценти тенгли бир болургъа керекди. Алай бла республикалы учреждениелада 13 мингге, муниципалныелде уа он мингге жетерге тийишлиди.

Жыйылгъанлары толтуруучу власть органды келечилерине соруулары кёп болганды. Уналаны Борис Сафарби Шхагапсовеини тау элде школла жабыллыкъ тыйюлдюле дегенине ырызлыкъ айтханды. «Мени сиден тилеригим, мындан ары да аланы кетермегиз, ол сабийлени къоркусуздуклары бла байламлыды. Дагында мектепсиз эл жокъ болургъа къорктуулдук», - дегенди.

Анга жууап бере, министр Къара-Сууда - 50, Бызынгыда уа 103 окуучу болганларын эсертгенди. «Битеу къыралда да сабийлери аз болган школланы жабуу тереге айланганды. Алай бизде уа

ол этилмейди, ол КъМР-ни Башчысыны буйругъуду», - дегенди.

Сёз диспансеризацияны, саусуланы льготалы дарманла бла жалчытууну юслеринден да барганды. Ол жаны бла соруулагъа жууапла бере, Ирма Шетова КъМР-де диспансеризациядан халкыны 87 проценти ётгенин билдиргенди. Бу мағаналы жумуш аты-саны болсун деп бардырылганына тарыкыганла да бар эдиле. Алай, министр айтханыча, адамланы саулыклары тинтиуге контроль къадыды, анга учрежденияланы баш врачлары жууаплыдыла.

Жыйылыуға КъМР-ни Правительство сунуу Председатели орунбасары Ирина Марьяш да къатышхан эди. Ол врачлары, усталаны, культурада урунганлары айлыклары кётюролгени бла бирге аланы ишлерине качествову игиленирге керек болганларын эсертгенди. «Адамла врачла, усталла толтурган жумушла игиленгенлерин сезерге керекдиле», - дегенди эмда республиканы Правительство

аны контролда тутарыгын айтханды.

Ирина Марьяш саусуланы льготалы дарманла бла жалчытууну юсюнден да халпарлагъанды. Ол акыл этгенича, аны республиканы жууаплыкындан федеральныге берирге тийишлиди. Дагында ол Бир къырал экзаменни бардырууну нызамыны, усталаны билмилерин эсдорюнуу юслеринден да айтханды.

Ахырында жыйылгъанла «Халкъ фронтну» съездине предложенила къабыллары тинтиуге контроль къадыды, анга учрежденияланы баш врачлары жууаплыдыла. «Халкъ фронтну» съездине предложенила къабыллары тинтиуге контроль къадыды, анга учрежденияланы баш врачлары жууаплыдыла. «Халкъ фронтну» съездине предложенила къабыллары тинтиуге контроль къадыды, анга учрежденияланы баш врачлары жууаплыдыла.

Саусуланы льготалы дарманла бла жалчытууну федеральны араны жууаплыкына кёчюрюрге керекди деген предложени да Москвада белгили этилликди. Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Шимал Кавказ кюн сайын

Ёксюзле фатарла алгъандыла

Кертиси бла да, Чеченде 70 ёксюз сабийге фатарла бергендиле. Жылны ахырына дери анта да 72 ёксюз сабий фатар къолу болуукъду, дегенди республиканы башчысы Рамзан Кадыров.

- Бу программаны жашауда бардырырға мен артыккада уллу эс бурама. Атасыз-анасыз къалган жашлагъа бла кызлагъа болуш-масагъ, айхай да, ала терсболуаны къолларына тыошерикдиле, - деп чертенди ол.

Аны айтханына кёре, жылны башындан бери 60 ёксюз сабий жашау журт къолу болганды. Ахыр төрт жылны ичинде уа - 600 кагълы бир ёксюз. Республиканы онучуларын ёксюз сабийле эм кыйын жаш тёлю бла ишлеуде кёп кере башха регионлагъа юлгоге келтиргенди Чечени сабийлени эркиликлери жаны бла уполномоченный Павел Астахов.

Юг Осетия бла Къарачай-Черкес келишим бегитгендиле

Юг Осетия сатыу-алуу-экономика, илму-техника эм культура жанлары бла Къарачай-Черкес эм Шимал Осетия бла биригип ишлеуно юсюнден келишим этгенди. Документге Юг Осетияны президенти Леонид Тибилов эм эки шимал кавказлы республиканы башчылары Темрезланы Рашид бла Таймураз Мамсуров къол салгандыла. Къол салууну церемониясы Цхинвалда социално-экономика жаны бла Россейни эм Юг Осетияны биригип ишлеулерини юслеринден правительствола аралы комиссияланы кенгешлеринден сора бардырылганды.

- Бу келишимни эки республикада жашаганлагы игиликге эм эки жаны байламлыкыны кюлеуге жарарыкъ ниети барды, - дегенди Темрезланы Рашидни пресс-службасында.

«Баку-Астрахань» паркы ачылыккъды

Эки шүёх шахарны - Астраханьны бла Бакуну Шүёхлукъну паркы бирикдирилди. Ол Азербайджанни ара шахарында къураллыккъды. Аны ачыуга областны делегациясы къатышырыкъды. Экиюнлукъ визитни кезиунде ол социальны сферада провектлени эм сатыу-алуу эмда экономика бёлюмдеде биригип ишлеуно вопросларын сюзерикиди. Губернатор Александр Жилкинни бла президент Ильхам Алиевни тубешиулер болуукъду.

Астрахань область бла Азербайджан биригип ишлеп келгенли он жылдан аслам заман болады. Быйлыны озган он айны ичинде эки субъектени араларында 107 миллион доллар багъасы сатыу-алуу ишле бардырылгандыла. Ол былытырғы шартла бла тенгледиргенде, төрт кереге кёпю.

300 миллион сом багъасы школ сиегендиле

Ингушетияны Малгобек районуну Пседах элинде жашаганланы байрамлары болганды - мында эски школну бузуп, кетерип, аны мурдорунда 520 жери болган жангы школ ишленгенди. Аны ишлеуге 300 миллион сомдан аслам ачка къоратылганды, аны «Роснефть» компания бергенди, дегенди республиканы башчысыны пресс-службасында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине.

- Окуучуланы эски журтлары такыр эди. Аны хатасындан сабийле юч смен бла окуп тургъандыла, спорт эм актывый заллары, словалары, буфетлери, мастерскойлары болмагандыла. Энди ол кемчиликте арта калгандыла, - дегенди Ингушетияны башчысы Юнус-Бек Евкуров школну ачыуга жораланган жыйылыуда.

Музейле хагъ излерик тыйюлдюле

Сочины битеу музейлери Олимпиаданы кезиунде хагъсыз ишлерикдиле. Шахарны башчысы орунбасары Ирина Романецни айтханына кёре, битеу беш учреждение эм аланы филиаллары да искусстволу шартланы сийгендеге деп энчи программала хазырлагъандыла.

-2014 жылда февраль эм март айлада сейирлик кёрмючле къураллыккъдыла. Экспозициялада суратлау искусствону, скульптор композицияланы кёп тюрлю жанрлары болуукъдула - ала россейли музейледен келтирилликдиле. Шёндю окууна Сочины тарыхкыны музейинде Олимпиаданы кезиунде жораланган кёрмюч бёлюм ишлеп башлаганды.

СИЗО-да - той

Шинжли темир чыбыкыны ары жанында, Тлюстенхобль элдеги 2-чи номерли СИЗО-да биринчи кере закон бла неках этилгенди. Некахны Адигейны ЗАГС Управленисыны Теучеж районда бёлюмю къуллукчулары этгендиле.

Жангы юйюрю СИЗО-ну мюлкюно ишлерин тамаллапган отрядда олтуруп турган 41-жыллыкъ майкопчу киши бла аны алгынны бийчисидиле. Бек сейир уа неках следственный изоляторда этилгени тыйюлдо. Киеуд да, келин да официалны халда неках этилип, сора айырылып турганы кёп жыл озганды. Шёндю аланы кызларына 16 жыл болады.

Сабий табаргъа болушхандыла

Волгоград федеральны жолда ГИБДД-ны стационар постунда кызчыкъ тууганды. Сабийге инспекторла Денис Грабов бла Евгений Префилов болушхандыла, деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине МВД-ны область главкасыны официалны келчиси Светлана Смольянинова.

Аны айтханына кёре, полицияны постунда кызчыкъ тууганды, тишируу больницада да эгиз жашчыкъла тапханды. Ахыр тууган жашчыкъ юйюрге тёртюнчю сабийди, больницада тууган эгизледен ахыргысы уа бешинчи сабийди. Насылпы ананы бек алгъа ГИБДД-ны къуллукчулары алгышлагъандыла.

Семинар

КЪМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну башламчылыгы бла Нальчикде миллетле аралы халланы кючлер эм айнытыр муратда семинарла бардырыладыла. Анга кырал, муниципальный кыуллукчула, билим беруу сферада ишлегенле, журналистле, жамауат организациялары башчылары кытышадыла.

Хар кимге да хайырлы дерсле

РФ-ни Президентинде Халк молкно эм кырал кыуллукну академиясыны Север-Кавказ институтуну Социальный-экономика эм политика право тинтиулену арасыны специалисттери алагда экспертле болуп багъа бичерге чакырылгандыла. Бу учрежденияны баш илму кыуллукчусу, тарых илмуланы кандидаты Владимир Тимченко, биринчи тюбешиную ача, ол неда бу жерде жашаганланы энчиликлерин эсге алып бардырыгъа керекди кыралны политикасын, дегенди. «Россей кычан да кеп миллетли, кеп конфессиялы кырал болганды. Хар халк ёмюрледен бери келген культура эм тил хазналарын сакларгъа эркинди эм аллай онглары да барды. Бююнлюкде бизни битеу

кючюбюз, бек алгъа, граждан эсиликини, оюмлукну кырау гъа эм кыралда миллетлени эм динлени араларында келишиулюк, ангылаулык болуруна себеплик этерге керекди», - дегенди ол. Аны оюмуна кёре, юйюр жашауда тюбей туруучу кыау гъалагъа окъуна тюрюлюк-тюрюлюк миллетлени келечилери кытышсала, экстремистле, терс жолну сайлагъанла аны гузаба чыгъарыр ючюн хайырланьыгъа кюрешедиле. Аллайланы жолларын кесер ючюн, оюмлу ишлерге, алчы сынаууну кенг сингдирерге тийишли болуп турады.

Оп аллай сынауладан бирине Кавказны «Машук» деген жаш телю форумну санайды. Аны хайырындан тюрюлюк-тюрюлюк миллетлени, динлени келечилери бир бирлерине

жууук болгандыла, шуё-лукну, огурлулукну жол негер этерге итинедиле.

Андан сора да, кеп болмай кючюне кирген жангы законда регион эм муниципальный властыла тюрюлюк-тюрюлюк кыауумла бир бирге кыажу болмазлары ючюн жууаппы болгъанларыны юсюнден айтылады. Былайда миллет төрелени, адетлени, дин би-

ригулени юйретиучо магъаналарыны юслеринден да сёз барады.

Семинар сау ыйыкны ичинде бардырыллыкды. Жамауат организациялары келечилерине деп социальный магъанасы болгъан программа жарашдырылганды. Бу жаны бла билим берууге битеу да 12 сагъат бёюннгенди.

Семинар «2011-2015 жылда Къабарты-Малкъар Республикада миллетле аралы халланы игилендируу эм бир бирни багъалаууну кючлеу» деген республикалы целевой программаны чеклеринде бардырылады.

Марина ГЕДГАНОВА.

КЪМР-ни СМИ, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну пресс-службасы.

Соруу

Сиз керекли информацияны басмаган, телевидениядан, радиодан, озгесе Интернетденми аласыз?

Жангыз да бир он-онбеш жыл мындан алгъа бу сорууга жаланда бир жууап бериллик эди. Алай кысха кезиуну ичинде техника кыстау айныгъанды, аны бла бирге уа адамланы жашаулары да тюрленгенди. Мобильный телефонла, электрон китапла, кючлю компьютерле, Интернет...

Биз хар кюнобюзде да аланы хайырланмай болалмайбыз. Алай бла информацияны тапхан кыйда тынчыракды, ол кыйда тюзюрек берилгенин билер ючюн, биз соруу бардыргъанбыз.

ГУППОЙЛАНЫ Тимур, чекленген онглары болгъан адамла гъа болушлук этуу «Возрождение» биригууну башчысы:
- Информацианы газетледен, телевидениядан алыучуна. Алай ахыр заманда Къабарты - Малкъар радиогъа аслам тынгылайма, кесиме керекли затланы да анда табам. Сора, кеп жаш адамлача, Интернетни хайырланмай да болмайма.

КЪАРЧАЛАНЫ Сакинат, корректор:

- Жангылыкъланы асламысында телевизордан эшитибиз. Иш бла байламлы затланы билер ючюн, библиотекалада китапны табалмасакъ, аны Интернетде излейбиз. Жарсыугъа, бизни библиотекаларыбызны фондлары жардыдыла. Суйсенг, суймесенг да, сетге кирерге тюшеди. Информация да кыйда кертирекди деп сагъыш этгенде уа, телевиденияны неда газетлени сайларыкыма. Нек дегенде Интернетде кёпле, адамла гъа белгили болур ючюн, ётюрюкю жазаргъа артха турмайдыла.

МОКЪАЛАНЫ Мурат, курсант:

- Окъуубуз бла байламлы бизге Интернетте кирерге жарамайды. Информацианы, башха даныйлени библиотекада алабыз. Жангылыкъланы ингрде телевизоргъа кырап билебиз, экстренный билдирилени командирибиз айтыучуду. Сора ишибиз бла байламлы информацияны аскер газетледе окъуучубуз.

ЁЗДЕНЛАНЫ Равида, юрист:

- Интернетни хайырланьучума. Нек дегенде анда не тюрюлюк информацияны, жангылыкъланы да тапхан терки эм тынчды. Телевизоргъа кыараргъа, радиогъа тынгыларгъа бла газетлени окъургъа, жарсыугъа, ишим бла байламлы заманым жетмейди.

МУРТАЗЛАНЫ Альберт, студент:

- Мен Интернетни, башха амалланы да хайырланам. Алай кёбюсюнде керекли информацияны Интернетден алама: телефон кычан да жанында, сора, терк окъуна сетге кирип, излеениги табаргъа тынчыракды. Алай заман да аз кырайдь. Окъуу бла байламлы уа асламысында библиотекалада китапла алама. Алай алада битеу керекли затланы тапхан кыйыныракды, мен излеген затла алада болмай да кылауучудула, ол себепден биягы Интернетте киреме.

Сорууну **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия** бардыргъанды.

Жетишим

Тёрт сабий коллективге – сыйлы атла

«Юлгюлю сабий коллектив» деген сыйлы атны мындан ары дагъыда беш жылны ичинде Ахматланы Эльвира башчылык этген Жан-Нарткъланы алтынчы школуну Фатима Тхагалегованы башчылыгы бла «Налькут» театр студия, КЪМР – ни Билим беруу эмда илму министерствосуну Сабийлени бла жаш телюно чыгъармачылыкъларын айнытыу арасыны Ирина Тепшева таматалык этген «Искорка» деген эстрада телсеулени ансамбли эм Майскийни оюночюнчо прогимназиясыны Елена Ким башчылык этген «Феникс» жыр коллектив жюрютюрюк дюле.

Бу кыауумланы келечилери, кеп эришиуну лауреатлары

болуп, алчы жерлеге чыкыгъандыла. Аланы выпускниклерини саньына Россейни белгили жырчысы Дима Билан да киреди. Битеуроссей, хотияны Малкъарланы Х. атлы «Бай» эстрада кыауум, Нарткъланы алтынчы школуну Фатима Тхагалегованы башчылыгы бла «Налькут» театр студия, КЪМР – ни Билим беруу эмда илму министерствосуну Сабийлени бла жаш телюно чыгъармачылыкъларын айнытыу арасыны Ирина Тепшева таматалык этген «Искорка» деген эстрада телсеулени ансамбли эм Майскийни оюночюнчо прогимназиясыны Елена Ким башчылык этген «Феникс» жыр коллектив жюрютюрюк дюле.

РФ-ни Билим беруу эмда илму министерствосуну Сабийлени бла жаш телюно юйретиу департаменти бу студиялада фахмуларын ёсдорденлени хунерлерин, аланы башчылык этген «Феникс» жыр коллектив жюрютюрюк энчи белгилеп айтханды.

Бизни корр.

Белгиллик

Оюмлу оноучу

Хар миллетине жараган улан халкын ёхтемлендиреди, не кыйын кезиуде да, адамлыктын шартларын бек башына салып, кыатындагына эс тапдырыгъа кюрешеди. Аллай огурлуу адамларыбыздан бири ОАО «РЖД» «Долина Нарзанов» санаторийни башчысы Зокаланы Къонакълыйни жашы Муссады. Ол таза жюрекли, ишин билген керти профессионалды. Андан болур аны «Россейни темир жоллары» деген ачык акционер биригууну президентини атындан бир неча сыйлы саугъагъа, «Лауреат ВВЦ» деген даражалы майдалгъа, КЪМР-ни Саулук сакълау эмда курортла министрствосуну Сыйлы грамотасына да тийишли болгъаны.

Мусса акъылбалык болгъанлы бери жашаууну баш борчуна ёз журтуна кыуллук этгенни санайды. Иши жолун 1975 жылдан башлап, бусагъатха дерги кеп кыуллукълада урунуп келеди. Бу кюнде уа ол 60-жыллык юбилейин белгилейди.

1998 жылдан бери Зока улу «Долина Нарзановну» башчысыды. Аны кыйыгырууу бла учреждениягъа тынгылы ремонт этдирилгенди. Бююнлюкде ол Нальчикни бек иги санаторийлерини бирине саналгъанын да белгилерчады.

Биргесине ишлегенлеге не заманда да улуу кёллю болмагъаны себепли алада таматаларына улуу хурмет этедиле. Сёз ючюн, аны кюлунда урунган врач Жангоразланы Асият Мус-

- Мен аны сабийлигимден бери танийма. Бир заманда да Муссаны игиликке итинуюне, халаллыгына ишекли болмагъанма. Халкыбызны быллай адамлары кеп болса, тамлабгы кюноне жарсырча туююлдо. Бу сёзлени ол мени тенгимди деп айтмайма, керти да алайды, - дейди ол.

Муссаны жашау гъа ачык кёз кырамы, ариулук гъа талпынган сезимлери болгъанладанды. Ол башчылык этген организацияны миллет энчилиги майданына киргенлей окъуна кёзге урунады, тегерекде ырахатлык да эсленеди: айбат назыла, кюз арсында да чагъа тургъан голле, гулоч таягы бла таулу кыартны деменгили сыфатыны аламант скульптурасы.

Бери солургъа темир жолланы ишчилери битеу Россейден келедиле. Ала, мында кыруу саулукъларына кыратхан бла чекленмей, миллет кыонакълыйлыкны жылыуна да тюшонедиле.

Юйлерине кыйтхандан сора Кавказны мамырык гъа итинген, бурун адет-төрелени сакълап жашагъан халкълары болгъаны юсюнден ёз журтларында айтан кезиуде малкъарлы улан Зокаланы Муссаны атын да иги бла сагъынганлары уа бизни ёхтемлендирмей амалы жокъду.

Аны кюлунда ишлеген врачла, шуёлары, жууук-ахлулары Муссаны кызыу алгышлап, ахшы жетишимле, саулук-есенлик жетпейдиле.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

Жер-суу атла

Баший тас болгъан сызгы

Герпегежден Къашхатау таба элден юч километр чаклы баргъанлай, жолу сол жанында тал терекле тюбюнден сууук шаудан чыгъады. Анга Баший кезлеу дейдиле.

Алайтын этгенлени кёбюсю тохтайдыла, сууук суудан ичедиле, суусалпырын къандырып, аны жаратханга да шукур эте, жолларына тебирейдиле. Кесим да алайгъа къайта туруучума.

Кёл жылла мындан алда герпегежчи акъсакълдан эшитген эдим аны хапарын. Бурун Огъары Малкъардан Башийладан биреулен алайда къош тутханды. Жаз башында болгъан малын алайгъа келтиргенди. Кеч кюзге дери кютгенди. Къоюн, тууарын да, иги семиртип, къар жауар кезиуге элине жыйышдырып турганды.

Таудан ёзеннге келген малкъарлыла жашны къошунда солугъандыла, кеч болгъан анда къала турганды. Баший улуну кичеринде къонакыгъа къалыргъа жер, ичере суу, ашаргъа аш табылгъанды.

Малкъарыла жаш алайны кезлеу ючюн окуна сайлагъан болур эди. Къошу да тюз аны къатында эди. Суу чыкыгъан

жерни къазып кенгертгенди, тал терекледен къазык чыбык къырып, тегерегин мал кирмезча бегитгенди. Шауданны тёбен жанында уа къою, тууары да эркин ичере кёлчюк да ишлегенди.

Жашны бир аламан ажири да болгъанды. Жанындан къарасанг, ол кийик жанъуаргъа окуна ушагъанды. Ыстауатха башха адам келсе, ол аны юсюне чабып болгъанды. Къошну, малыны да не уллу пайдан да иги сакълагъанды.

Иеси аны бир заманда да арбагъа жекмегенди, жюк ташытмагъанды. Аягына кишен да салмагъанды. Кеси алына эркин атлап айланганды. Чақыргъан тауушун эшитгенлей, терк окуна аны къатына жетип, не айтаса да, не этеме дегенча, сир сюелип къалгъанды.

Къауум жыл андан алда, кеч къоз артынча, жауун кече, къыстау бёрюле улугъан тауушла чыгъадыла. Малла да тынгысыз болгъандыла. Ала ары дери да улуй-улуй тургандыла. Алай бу жол ала къошха асыры жууук келгенди.

Баший улу, къолуна от жагъадан жана тургъан кесеу алып, онг къолуна ушкунг

алып, тышына чыгъады. Чыкысанг да, аллайны кёр, ыскындыкны ары жанында жылтырагъан кёзле эслендиле. Къауум бёрю жуууклаша келедиле.

Ала келген жанында ыскындыкга къысылып тай бла байталны эследи. Жаш кесеуно бёрюле таба сызды, ызы бла ушкундан атдылды. Жанъуарла къачдыла. Сора Баший улу, сехлени ачып, атланы жыйды. Байтал, сюрюше-сюрюше, кючден ётдю да, экиси да халжар тюбюнде маллагъа къошудула. Эрттенликде жауун да тохтады, кюн да тийди. Тереклени сары, къызыл чапыракълары жылтырайдыла.

Жаш бюгон башха кючледен эсе алгъаракъ къолду. Малланы элге сюрюрге керекди. Къонак алагъа къарай барса, байтал жатып, терен-терен солуйду. Мангылайында акъ жулдуз-жугу бла къаратор тайчык, аны къыйналгъанын ангылагъанча, таймай къатында турады.

Къошну иеси байталны къатына барып, башын сылады, солуюна тынгылады, халын жаратмады. Юсюнде терен жараларын да кёрдю. Андан тюнголдю. Баям, байтал бёрюле бла сермешген болур эди.

Аны болмазлыгын кёргенден сора, ол бир жанына болгунчу сакълайым деп, дагыда эки кюн турду. Ючюнчю кюн эрттенликде байтал ётдю. Жаш аны ыстауатны мюйюшюнде бастырып, малларын да аллына этип, элине тебиреди.

Тайчыкыгъа уа къош уучу бла ийнек сют ичиреди. Алай бла элге жетедиле. Баший улу тайгъа, анасы сабийге къарагъанча, къарап турду. Ёсдюрдю, жарагъан ат болду.

Алты жыл озду андан бери. Тайчык жарагъан ат болду. Иеси аны бла чаришлеге жюрюйдю. Барса да, хар заманда да хорлайды. Чаришде аны къаратору бла келе турганын кёрселе, кёл жигитле къатышмай къаладыла.

Бир жол, Голлу байрамны кезиуонде, биягы была алчы боладыла. Чаришчилени барын да озуп, акъсакълланы алларына келедиле. Бироз солуюн да алып, жаш атдан тошпейим дегенлей, ызындан келген атлы аны сыртына къамичи бла урады.

Баший улу ётгор шам эди, жигит жаш алай болмаса, кеси жангызлай элден узакъда къош тутуп да турмаз эди, адам-

ны алай этгени анга ачыу тиеди. Къаны къызды. Сермег, къамасын чыгъарып, ол адамны къарнына уруп, алайда окуна ёлтюреди.

Уллу байрам даулашха, тойюшге, бушуугъа бурулады. Бирле аны, бирле муну жанлы боладыла. Иш тереге бериледи. Анда уа аллай ошу этиледи: къамичи бла ургъан терс болгъанлыкыгъа, Баший улу къан тегкенди. Аны ючюн ол элден кетерге керекди.

Не этерик эди. Жаш тёрени оюнуна бой салды. Холамгъа кетип, юдегилеги да болуп, анда жашап тебирейди. Герпегеж тийресинде къошу бош къалады, кезлеуно тегерегин чырып басады.

Бу бир заманда да тёрени оюнуна ыразы тойюл эди. Биреулен адамла къатында аны бетин жоргъа кюрешгенди, бу уа кесин сакълагъанды. Къамичи ургъаннга тийишли жууап къайтармай, ол арта элге не деп чыгъарык эди. Аны ючюн адамны элден къыстаргъа кишини да эркинлиги жокуду.

Арта Нальчикге орус законлагъа жүрюп тебирейди. Аладан тюз ошу алып, элине къайтыргъа излейди. Холамдан Къара-Суугъа келип, андан Хумалан бла Сары-Тала жайлыкыгъа ётуп, алайдан Элмелие (шёндо алайгъа Мистердюз дейдиле) тошуп, андан Солтанакъ аягында сызгы бла Хари сууна энип, Акъ-Суу ичи бла Нальчикке келип болгъанды.

Мында ишин этгенден сора ызына да алайтын къайтханды. Негерлери уа – беллиндеги къамасы бла, жулдуз мангылайлы къаратору.

Бир жол Баший улу, Нальчикден ызына къайтып бара, Акъ-Суугъа киреди, андан Хари суудан кетип, сызгы бла ёрге тебирейди. Солтанакъгъа жете баргъанлай, шёндо сабий солую юйле тургъан жерде аны алына юч атлы чыгъады. Бирини къолан аты болгъаны акъ суучула кёрген эдиле. Андан сора Баший улу кеси, аты да думп болуп къаладыла. Адамла кёл излеген да этдиле, алай табалмадыла. Андан бери акъ суучула Хари сууундан Солтанакъгъа дери баргъан сызгыгъа Баший тас болгъан сызгыгъа дейдиле.

СОМАНЛАНЫ Хыйса.

БАНК Телефоннга ахча къайтарылады

Чекленген жууаплылыгы болгъан «Россельхозбанк» акционер обществову Къабарты-Малкъарда бёлуюнюн пресс-службасындан билдиргенлери не кере, бу банк, «MasterCard» пластика карталары болгъанлагъа деп, 15-чи декабрьге дери жангы акцияны бардырады. Аны мурагы ол карта бла юч минг сомдан атлап бир торлю финанс операция этген эсенг, аны ючюн ол адамны телефон счётуна 500 сом къайтарылады.

Бизни корр.

Концерт Къулийланы Къайсынын хурметине жораланган инсирге чакъырабыз

3-чю декабрьде Къулийланы Къайсын атлы малкъар къырал драма театры сахнасында «Къайсынга жюз атлам» деген мемориал комплексни къурулушуна болушлукъ эту мурагъа жандаурулукъ концерт боллукъду. Бу огурлу ишни чегинде келгенлени фахмулары бла «Балкария» къырал этнография-фольклор тейеу ансамбль, Бапыналаны Зариф, Газаланы Алим, Мамайланы Фатима, Ёзденланы Сафар, Мусукаланы Руслан, Гергъокъаланы Халимат, Холамханланы Къайсын, «Эрирей» халкъ жыр ансамбль, малкъар театры артистлери да къуандырлыкыдыла.

Концерт 18 сагъат 30 минутда башланарыкъды.

Соруулары болгъанла бу телефон бла селешсинле: 47 – 54 – 41
Хош келигиз!

Муратпаны

Билим бериу эм илму министерство ЕГЭ экзамен баргъан кезиуде жамауат къараучулары полномочияларын кенгерттирге хазырды. Келир жылдан башлап экзаменлеге багъа бичиуде къараучула да алайда болургъа керекди. Къараучулары аккредитация этиуно процедурасы тынчыракъ бардырылыкыды: патенциальный кандидат кеси экзаменде болмаса да, жарарыкъды. Ведомство алай бла быйыл

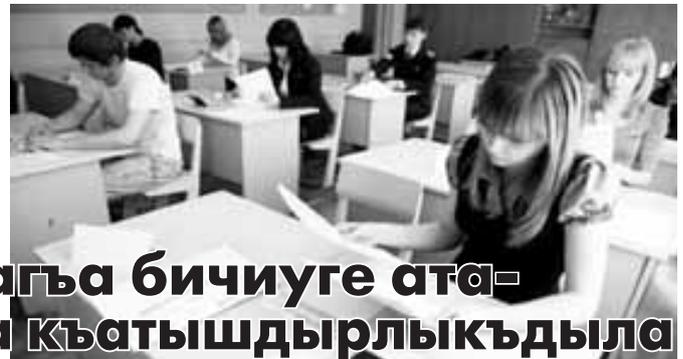
ЕГЭ-леге багъа бичиуге ата-аналаны да къатышдырлыкыдыла

экзаменледе озгъан жылда этилген бузукъла жангъдан чыкымазча этерге кюрешеди.

«Известия» газетни къолунда Билим бериу эм илму министерствону «О внесении изменений и приказа от 28 июня 2013 года №491» деген документини проекти чыкыгъанды, анда уа гражданды, къараучуларыныча, аккредитация этиуно жорукълары бардыла. Анга тийишлиликде къараучула келир жылдан башлап жалаанда экзаменле берилген жерде угъай, «экзамен ишлеге багъала салына туруп, къарап турургъа керек боллукъдула».

Андан сора да, Билим бериу эм илму министерство граждандан жамауат къараучула болур ючюн берилген заявления алынуу женгилетир муратды. Эндиге дери хайырланылган жорукъларга кере, жамауат къараучу болургъа сюйген адам заявлениясын Рособорнадзоргъа кеси алып келирге керек эди. Алай, 2013 жылдан башлап экзаменледе къараучу болургъа сюйген адам ол процедураны Интернетни хайырланып этерге эркин боллукъду.

Билим бериу эм илму министерствода айтханларыча, экзаменлеге багъала бичиле туруп, ЕГЭ-де быйыл этилген бузукълыкъла жангъдан тюбемезлери ючюн, экзаменлеге къараучула къатышдыла. Быйыл ЕГЭ-де жиберилген кемчиликле

ючюн кёлле чамлангандыла, алай бла уа регион эм федеральный къулукъчулары кёлпери ишлеринде къысталгъандыла.

Билим бериу сферада ишлегенден бир бёлек адам къулукъларындан къуру къалгъандыла. Аладан кёбюсю Шимал Кавказдандыла. Информация жаны бла къоркыусузлукъну жалчытыр ючюн, бир къауум документ жарашдырыла турады, дегендиле министерствода.

«Биз къараучулары институтларын кючлерикбиз - федеральный къараучулары институтларын кийирликбиз. Кенг мониторингини къуар ючюн, жамауат къараучулары институтлары деген ангълану кийирликбиз. Бусагъатда уа жамауат къараучулары регистрация этиу билим берилуно регион управленийларында бардырылады, биз а былай предложение беремиз: регистрация этиу Рособорнадзорда да тамманлыныргъа керекди. Ал амал а бизге байламлыкъ жюрютюноу терклендирге болушуркыду. дегенди «Известиягъа» Рособорнадзорну башчысы Сергей Кравцов.

«Экономиканы бийик школуну» билим бериу илму-излем институтуну директору Исак Фруминини оюмуна кере, ол торлю жангылыкъла шёндою болумну иглендирге болушуркыдула.

«ЕГЭ бла байламлы соруула эм таманла кёлдюле. Аланы ата-анала эм профессионалла айтадыла. Болсада аллай инструмент барды эм аны хайырландыргъа керекди.» дейди И.Фрумин.

Энди ЕГЭ-де къараучу болургъа окуучуну ата-анасыны да къолларындан келлиги сейрилик шартды. Ол торлю иш а «Билим берилуно юсюнден» федеральный законга кере чыкыгъанды.

«Ата-аналаны жамауат къараучула болургъа эркинликлери барды, алай болургъа ала кеслери да сюедиле. Алай быллай соруу да чыгъады-къараучулары полномочиялары къалгайла боллукъдула эм ЕГЭ-ни вариантларына къараучула ала калай торлендирикди?»

«Жамауат къараучулары сайлану юсюнден оюну ата-ана комитетле неда школну бошарыкъланы жыйылыулары этеркидиле, дейди устанзаны регионла аралы профсоюзларыны председатели Андрей Демидов.

Ол дагыда чертгенича, жамауат къараучулары полномочияларыны тизмелери къуарылгъа керекди.

Документни Билим бериу эм илму министерство жылны ахырында кыйыл этерикди.

«Известия» газетден.

ФУТБОЛ

Бабугентни футболчулары - чемпионла!

Бу кюнде Нальчикде кьуанчлы халда футболдан республиканы чемпионатыны жабылуу болганды. Анда озган оюн кезиуню эсеплери чыгарылгандыла, айырмалы спортчулары бла хорлаган командаланы саугалагандыла.

болгандыла. Команданы баш тренери Атабийланы Али а 2013 жылда эм иги тренерге саналганды. Лиганы эм иги футболчусуну дипломун бла кубогун Глашланы Алим алганды.

Футболчулары, спортну бу тюрлюсюн сыйгенлени да КъМР-ни спорт эм туризм министри Аслан Афаунов алгышлаганды эм бийик керюмдюле болдурган командаланы белгилегенди. Энци магъана Бабугентни «Логоваз» командасына берилген эди. Къабарты-Малкъарны Футболдан федерациясыны башчысы Хасин Болов айтханыча, регионну чемпионатыны чеклеринде 34 матч бардырылганды, алагда онсегиз команда къатышхандыла. «Логоваз» да, «Баксан» да экинчи кезиуню, ахшы оюнла керюзте, жалаанда хорламла

бла бошагандыла. Ахырында бабугентчиле, бир очкогъа аслам кытып, чемпион атны алгандыла. Аланы бу жетишимлери бла алгышлайма, дегенди ол. Андан сора да, Хасин Болов «Логовазгъа» ЮФО-ну Чемпионларыны лигаларында он эм кючлю команданы араларында кючюнчю жерни алганы кючюн ыразылыгын билдиргенди. «Логовазда» ойнаганла эм иги футболчулары санына да киргенди. Алай бла бек иги чабыул этиучю - Мокъаланы Азамат, эм иги жарымкьоруулаучю Ксаналаны Марат

Спортчулары атларындан Атабийланы Али Черек районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махтиге бла «МосУралБанкны» директорларыны советини таматасы Османланы Эльдаргъа болушлуклары кючюн ыспас этгенди. Ахырында Хасин Болов Футболну СКФО-да бла ЮФО-да федерациясыны президентини атындан «Логовазны» командасына спорт кийимлени комплектлерин бергенди. **КЪУЖОНЛАНЫ Эльмира.** Черек районну администрациясыны пресс-службасы.

Бокс

Кишиге амал кьоймаганды

Пятигорск шахарда боксдан «Б» классда жууук тыш кыралладан спортчула да къатышып, Битеуроссей эришууле болгандыла. Саулайда турнирге жаш кьаумдан башлап абаданлагъа дери 400 артык боксчу келген эдиле. Сермешледе биринчи жерни

Кенделенден боксчу Алийланы Хасан алганды. Жашны тренери Гергьокъланы Ахматды. Хасан рингде кишиге ал бермегенди эм барын да уллу эсеп бла хорлаганды. Дагъыда кеси ауурлукларында Джалпуланы Расул, Тежаланы Нану эм Мурзабекланы Мо-

гомед биринчиле болгандыла. Рахайланы Аслан экинчи жерге чыкъланды. Жашла барысы да Огъары Баханыны Сабий эм жаш телю спорт школуна Хаджиланы Тимурда жаруу этедиле. **Анатолий ТАЛАЕВ.**

Соруу-жууап

Кёз тийиу, хыйны этиу деген затла бармыдыла?

Валерий САРЫ-ГЮЗЕЛЬ, бизнесни эм Правону институтларыны Москвада инсанни психологиясы жаны бла кафедрасыны заведующийи, психология илмуланы кандидаты.

- Кёз тийиу, хыйны этиу деген затла жашауда бардыла эм ала бла мистиканы бир да байламлыгы жокъду. Сёз ючюн, тугъан кюнлерин белгилеген неда юйор кьураган адамлагъа биз, алгыш эте, узакъ саулку неда жетишимле тежесек, бизни ол огъурлу ниетлерибиз ол адамланы жашауларынын игилендириге болушлукдула.

Иш башха тюрлю да болады: биз адамгъа аман ниетибизни (огъурсулукъну, керюп болману, зарлыкъны) жюрегибизни теренинден айтсакъ, ол адамны жашауу аман жанына тюрленирге кьоркьуу барды. Бизни мастерскоюбузда сынаула бардырылгандыла. Адамдан психика-эмоция анализле алынгандыла, ол иш этиле турган кезиуде башха отоуда турган адамланы кьаууму, ол адамны сезон эте, сёге, анга аманлыкъ ниетлерин айта эдиле: аны бек огъурсуз душманчыча керюзотп, андан кёлкълдыларын санай эдиле. Ол кезиуде сынаудан ёте турган адам абызырай эди, кеси кесине артыкъ ышанмай эди. Аны кьый, ол адам кесине ары дери төрели болмаган ишлени, кылыкъланы окуна эте эди. Экинчи жол а башха отоуда турган адамла ол адамны юсюнден иги затла айта эдиле, ол бек огъурлу, ахшы адамды деп, махтай эдиле. Ол биягы кишини биология тонулу

кётюрюлюп, жашауу хар жанын да тап анылап, иги ишле эте эди. Квантовая физиканы аталары - Бор, Гайзенберг, Шрёдингер айтханларыча, адамны акылына, сезимине процесслени барыуларына себеплик этген физика керюмдюгеча кьараргъа керекди. Сынауланы асламысы керюзотгенлерича да, адамланы оюн этиулерин эм эмоциялары техниканы окуна баруу халын тюрлендиредиле. Быллай затла эсленгендиле - ашыкъ-бушкьулу, хышты-мыштылы адамланы кьолларындан иш иги ёлмейди, ала хайырланган адырла, башха затла сылтаусуз терк-терк сынадыла, бузуладыла. Адамла бир бирлерини халларын кьатларында неда керюнюп турганлай окуна буздыла. Ол эрттеден белгили шартды. Психологларыны асламысы, бютонда бег а Фрейд эм Юнг айтханга керё, пациентни психика болуму врачча неда медицина персоналгъа ётп кьалганына шагъатлыкъ этген затла кертиси бла да бардыла. Сизге ким эсе да биреу кёз тийирмес ючюн, ахшы эмоцияларгызыны кёбейтирге кюрешигиз, ачыкъ адамла бла шукълукъ жюрютогюз. Хар неге, кимге да ыразы болмаган адамладан кери тургузуз. **«Аргументы и факты»** газетден.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары эм КъМР-ни Парламентини аппаратыны кьуллукъчулары **ТЕКУШЕВ Артур Александровичге** анасы **ТЕКУШЕВА (Цеева) Аминат Хажмуридовна** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кьыйгы сёз бередила.

Къабарты-Малкъар Республиканы Култура министрствосу **ТЕКУШЕВ Артур Александровичге** аны анасы **ТЕКУШЕВА (Цеева) Аминат Хажмуридовна** ёлгени бла байламлы, бушуу этип, кьыйгы сёз береди.

Ыйыкгъа гороскоп 2-чи декабрьден 8-чиге деру

Къочхарла. Ыйыкны ичинде не тюрлю жангылыкъгъа да сейир этип турлукусуз. Андан сора да, жангы техника затла не магъаналы болгъанларын башхаладан эсе терк аныгарыксыз. Ол болумугъуз, иште жетишимле болдурургъа себеплик этгенден сора да, жашауу-гъузда иги жанына тюрленирге да болушуркуду.

Танала. Ыйыкны биринчи жарымы усталыкъ эм ахча жаны бла да жетишимли кезиу боллукуду. Алгъа этилик ишлени тюз тохтандыралыксыз эм алагъа эптирик жолну да алжаусуз таборыксыз. Орта кюнден ары уа жашауда болдурулмазлыкъ проектле бла кюрешириксыз. Ол кезиуде магъаналы оюу этмезге кюрешигиз.

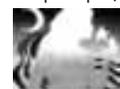
Эгизле. Ыйыкны биринчи бла эм чыгармачылыкъ бла кюрешген адамланы ыйыгъы дерге боллукуду. Онгла да бардыла иги ишлерге, ахшы жетишимле болдурургъа да. Орта эм байрым кюнде оюнуучула да билеклик этерге угъой дерик туйюлдуле.

Айрыцбабыла. Иги хопарла келликди бу ыйыкда. Къатыжорек тамата да ишигизни махтарыкды. Жюрегизни кьуунырыкды. Кесигиз да сезмей турганлай, иш усталыгыгыз игиленген болур.

Асланла. Кабинетде олтуруп ишлеу бу ыйыкда кёллендирлик зат болмаз. Къатыгыгызда не къадар кёп адам болса, ишни ол къадар иги эм тынгылы этериксыз, ишлей билгенгизини да керюзталлыксыз. Аны оюнуучула да эслерикдиле, кьуллукъда бир-эки атлам кётюрюлюрге да себеплик этерикдиле.

Къызла. Жартылай кьыйган проектелигизни баш эм геюрге кюнде тамам этер онгла табарыксыз. Барыз эм орта кюнде кёп ишни бирден кьолгъа алыргъа кюрешиу да болмачы затды.

Базманла. Иш жаны бла алып кьарасакъ, баш эм геюрге кюнде жетишимли кюнде боллукудула. Андан сора юйор байрам бла байламлы ишле башланырыкдыла - ала кёп заман да аллыкдыла, иги кесек ырыксыны да кьоратдырыкдыла. Байрым кюнде сиз сакълап турган хопар келикиди.

Садакчыла. Бу ыйыкда башхала да юлгю алырча адам болмасагыз, ол алай кеси эринчеклигизини хатасындан боллукуду. Бир тюрлю чырмауукъ жокъду этген муратыгыгъа жетерге бу ыйыкда. Хар не да кьолугъуздады.

Акъырапла. Жетишимли ыйыкды. Не тюрлю болумдан да кьыйналмай чыгарыксыз. Ыйыкны ахырында сиз къаты да, излемли да боллукусуз. Солуу кюнде юйорюгюз бла болургъа кюрешигиз.

Текемойюзле. Ыйыкны биринчи жарымы ише жаруулу, кьуллукъда кётюрюлюрге да тап кезиуде. Шёндю тап ишлени да орта кюнде дери тамамларгъа кюрешигиз. Солуу кюнде суйгенгиз бла романтикалы халда тубешиуле болургъа болушлукдула.

Суукъуйла. Адамла айтханлагъа кьулакъ салсагыз, иги боллукуду. Шёндю тап заманды фахмугузуну керюзотюрге. Тезюмлюк эм хар затха да эс бурон кьаруа не къатыжорек адам бла да байламлыкъ жюрюторге себеплик этерикди. Орта эм байрым кюнде уллу эм магъаналы ишни башласагыз игиди.

Чабакъла. Орта кюнде дери болумну сюзюрге, «кётёрек столла» кьураргъа эм ушакъла бардырырга тап кезиуде. Солуу кюнде иги адамла бла танышырыксыз.

Кёрмюч

Суратлау искусстволаны музейинде «Очей очарованье» деген ат бла кёрмюч ачылганды. Анда республикада профессионал художниклени чыгармалары угай, илмуда айтылганлай, любительлени, алай эсе, ансыз болалмагъан, ол жашауларыны бир тюрлю магъанасына айланган суратчылары ишлери тагылады.

Биз дайым да айтабыз, Къабарты-Малкъарча, гитче республикада фахмулу адамлары Аллах кызгъанмай жаратханын. Ол санда художниклени да. Кёр-

Аламан сезимле туудура

мючде да чертген эдиле суратлау искусство бла андагы авторла сыйоп кюрошгенлерин, бирле уа анга эслерин солугъа чыкыгъанларындан сора бурганларында.

Сёз ючюн. М. Лацого ол къауумданды. Биз аны закый художниклени К. Брюллоуну, Рафаэль Сантини ишлерини копияларыны, башха ишлерин да кёребиз. Суратлау искусстволаны музейини директору Жантуудуланы Елизавета айтханлай, ала бек аламант копияладыла.

Не затны юсюндеди любительлени чыгармалары? Не зат къуандырады, жарытады аланы

«У озера зимой». Ю. Спиридонова.

профессионалдан энчи? Мени оюмуна кёре, бу заллада ишле жарыкдыла, алада жашаугъа, дунияда мамырлыкъга ыразылыкъ, табигъатны тамашалыгы эсленеди.

Усталлада сезилген къаралдым тюрсюнле, философия сюжетле,

«Портрет девушки». В. Вяткин.

темала хазна тубемейдиле. Энчи чемерлиги болмагъан художникле женил темаланы сайлагъандыла, деп къаты болмайма. Ала жюрек асылулыкъга, жашауларыны жарык, ариу этер ючюн кюрошедиле бу искусство бла, аны себепли эркиндиле кеслерин, башхаланы да къуандырыркъа.

Къараучу уа, керти да, ыразы болгъанды. Мында агъачдан ишленген чыгармала энчидиле. Булунгучу Мызыланы Муталипни тепсиси, юй сауутлары, аяклары, табаклары, башха затлары да аны къолдан усталыгъын ачыклайдыла. Бийик тау эдиле аллай жашыбыз жашап, кесини жубанчын искусствого бурганны ючюн анга ыразыбыз.

Сарбашланы Азюруну ишлери уа профессионал художниклени кёрмючлерин да байыкъландырадыла. Бу жолда ол бизни чыгармалары бла танышдырды.

В. Лини таулу эр кишини сыфатын агъачда эки тюрлю вариантда салганы сейирге къалдырады. Нальчикни кёрмючюлерин В. Цимбалюк саууга этеди. Портретлени санында Э. Зморканы юй бийчесини сураттан ургъан жылыну сезебиз, Т. Ненашевни «Ирислерини» ариулугу, тохтатып, тюрсюнлерине сукъландырады. Дагъыда пейзажла, натюрмортла, тюрлю – тюрлю сериала.

Не заманда да суратчыла ариулукъга баш урадыла.

САРАКУЛАНЫ Асият. СУРАТДА: Сарбашланы Азюр кесини ишлерини къатында. Суратланы **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

Фестиваль

«Элбрусну илкерлери» ишин жангыртханды

30-чу ноябрьде Къырал концерт залда «Созвездие Эльбруса» атлы сабий чыгармачылыкъны фестивалы боллукъду. Ол аны ахыр туруду.

Бу байрам биринчи кере 1992 жылда бардырылганды. Анда назмуну шатык окуп, къол усталыкъларын кёрюзюп, артистле бла жыр къауумла жырлап, эстрада эм кеслерини чыгармаларын айтып, халкъ музыка инструментледе согууп, миллет тепсеулеге барып эм экеулен тепсеп эришгендиле. Анга 1000 адам къатышханды. Мында бийик кёрюмдюледен сора фестивалны регион даражада къурап башлагъандыла. Андан бери Шимал Кавказы сабийлерини фестивалы эки жылга бир кере къурала турганды.

Бир къауум жылы уа ол бардырылмай къалып, быыйлы аны республиканы ичинде жангыртыр-

гъа дегендиле. КъМР-ни Культура министрствосуну илму-методика арасыны болушлугу бла ол бек алгъа районлада ётгенди. Алада хорлагъанла уа гала-концертде эриширдиле.

«Созвездие Эльбруса» - ол жаш фахмула кеслерини хунерлерин кёрюзюторча биринчи атламды. Анга сабий музыка эм художестволу школада окъугъанла, миллет ансамблелеге жюрюгенле да къатышыркъа онг тапхандыла. Мында атларын айтдыргъанла, сёзсюз, андан ары да республикабызны жупдюзукъларыны санына къошулуп, Элбрусну башын жарытып турлукъдула.

Концерт 14 сагъатда башланарыкъды.

Шашкала

Башлам къууандыргъанды

Бу кюнледе Нальчикде «Ладья» шахмат клубда сабий садланы тамата группаларына жюрюген кызчыкъланы бла жашчыкъланы араларында шашкаланд республиканы биринчилиги бардырылганды. «Наркотиклеге къажу» деген ат бла къуралган бу ишге хазна къалмай битеу районла къатышхандыла.

Ол эришиуледе Черек районну Къашхатау элиндеги «Нюр» сабий садха жюрюгенле айырмалы болгъандыла. Чатталаны Алия бла Керимат, Батчаланы Эльмира, Кюлбайланы Алий, Бабугентден Бёзюланы Ислам бек иги ойнагъандыла. Аланы биринчи хорламлары ата-аналарын,

«Нюр» сабий садда ишлегенле-ни угъай да, районда жашагъанланы да къуандыргъанды.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият. СУРАТЛАДА: (башында) Чатталаны Алия бла Керимат; (тубюнде) хорлагъанла Батчаланы Эльмира, Кюлбайланы Алий, Бёзюланы Ислам.

Билдириу

Аскерде къуллукъ этерге сюе эсегиз...

Къабарты-Малкъар Республиканы аскер комиссариатыны Нальчикде бёлюмю аскерде къуллукъ этерге чакъырылып, андан къайтып, запасда болгъан граждандан контрактха кёре къуллукъ этерге кандидатла сайлайды.

Аскер бёлюмле орналган жерле: Чечен Республикада Шали, Калиновская, Борзой, Ханкала элле, Юг Осетияда Цхинвал шахар, Абхазия Республикада Гудаут шахар, Къабарты-Малкъар Республикада Прохладный шахар.

Контракт бла аскерде къуллукъ этерге сыйгенле Нальчикде аскер комиссариаты бёлюмюне бу адрес бла келсинле: **Нальчик шахар, Вологиров орам (алгынынгы Красноармейская), 26-чы юй, 24-чю кабинет, телефон: 44-10-83.** (Приёмгъа баш, бараз, байрым кюнледе 9 сагъатдан башлап

17 сагъатха дери аладыла.)

КъМР-ни аскер комиссариатыны Нальчикде бёлюмю запасда офицерледен (медицина къауум) Восток аскер округда (Узакъ Восток) контракт бла къуллукъ этериклени кандидатларын сайлауу бардырады.

Контракт бла аскерде къуллукъ этерге сыйгенле КъМР-ни аскер комиссариатына бу адрес бла келсинле: **КъМР, Нальчик шахар, Вологиров орам (алгынынгы Красноармейская), 26-чы юй, 31-чи кабинет, телефон: 77-30-42.** (Приёмгъа алынуу кюнлери: баш, бараз, байрым- эрттенликде 9 сагъат 00 минутдан башлап 15 сагъат 00 минутха дери).

КъМР-ни аскер комиссариатыны Нальчикде бёлюмю.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редактору орунбасары)

БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)

ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмюне таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация органа, жамауат эмда дин организация жаны бла министрствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Байсыланы Марзият - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасары; Акушуланы Феруза (1,2,3,4,7,8-чи бетле), Бийчеккуланы Жаннет (5,6,9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2640 экз. Заказ № 2989

РЕДАКЦИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru